

Výzkum obezity vzhledem ke kardiovaskulárním onemocněním a metabolickému syndromu

World Health Organization

- od roku 1980 se obezita v celém světě **zdvojnásobila**
- v roce 2014 mělo více než **1,9 biliónů** (39%) dospělých nadváhu, **600 mil** (13%) bylo obézních
- většina světové populace žije v zemích, kde nadváha a **obezita zabije** více osob než podvýživa
- v roce 2013 mělo nadváhu nebo bylo obézní **42 miliónů dětí** mladších **5 let**
- většina obézních dětí a dětí s nadváhou žije v **rozvojových** zemích, rychlost vývoje obezity je zde o **30%** větší než v dětské populaci **vyspělých** zemích
- ***obezitě je možno předcházet***

K
L F
Í A
Č K :
O T
V A
Á

World Health Organization

Nadváha a obezita je abnormální nebo nadměrné ukládání tuků, které významně ovlivňuje zdraví

Ke klasifikaci obezity se nejčastěji využívá jednoduchého indexu BMI

- **nadváha** – BMI $\geq$ 25
- **obezita** – BMI $\geq$ 30

$$\text{BMI} = \frac{\text{hmotnost}}{\text{výška}^2} \text{ [kg/m}^2\text{]}$$

World Health Organization

K L A S I F I K A C E

BMI [kg/m ²]		klasifikace
od	do	
	18,5	podváha
18,5	25	normální váha
25	30	nadváha
30	35	obezita I. stupně
35	40	obezita II. stupně
40		obezita III. Stupně

Definice **obezity** podle národnosti:

Kavkazský typ $\geq 30 \text{ kg/m}^2$

Čína $\geq 28 \text{ kg/m}^2$

Japonsko $\geq 25 \text{ kg/m}^2$

Doplňující klasifikace:

Vážná obezita – jakékoliv BMI $\geq 40 \text{ kg/m}^2$

Morbidní obezita - $40 \text{ kg/m}^2 \leq \text{BMI} < 45 \text{ kg/m}^2$

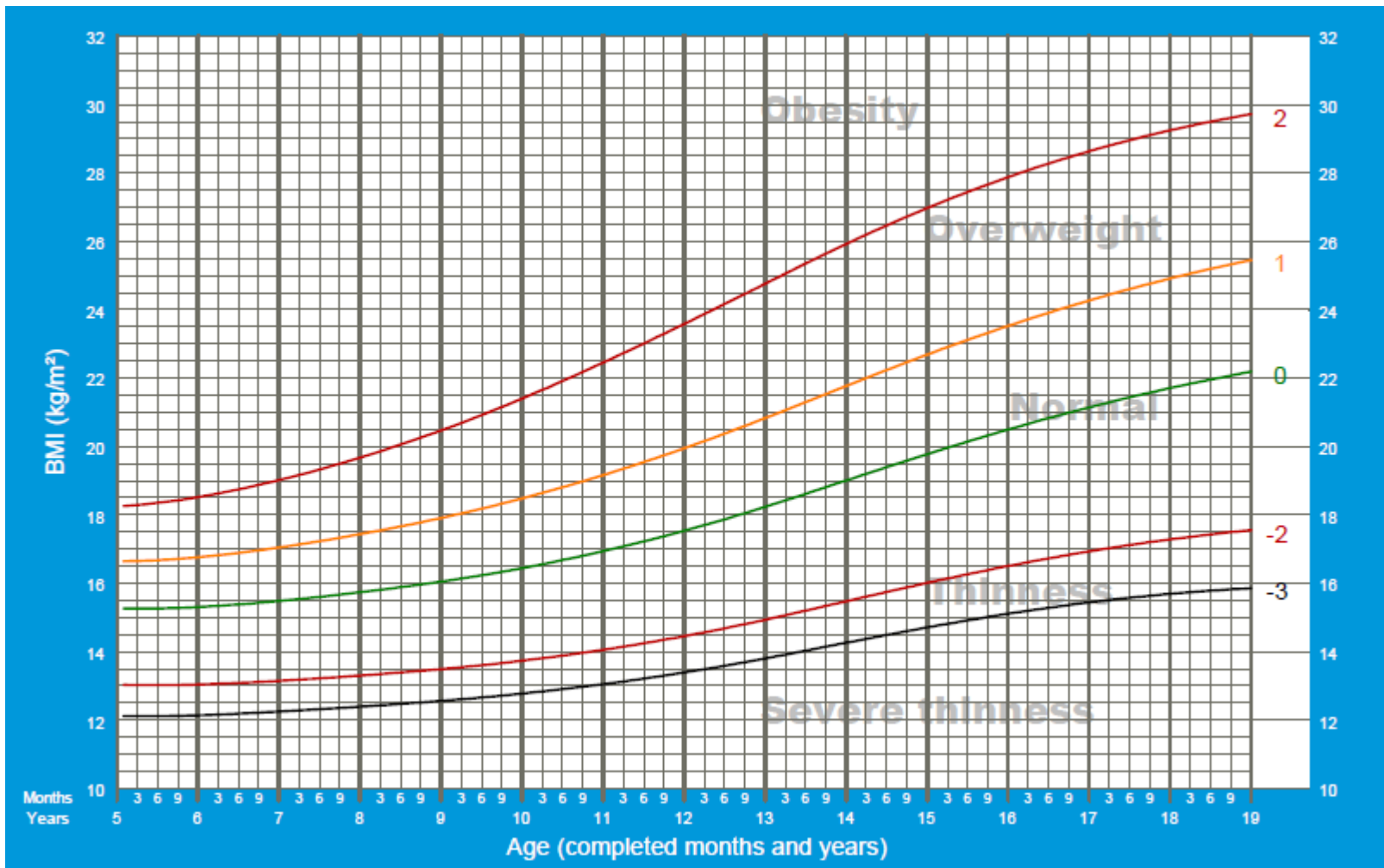
Super obezita - BMI $\geq 45 \text{ kg/m}^2$

World Health Organization

Chlapci

K
L
A
S
I
F
I
K
A
C
E

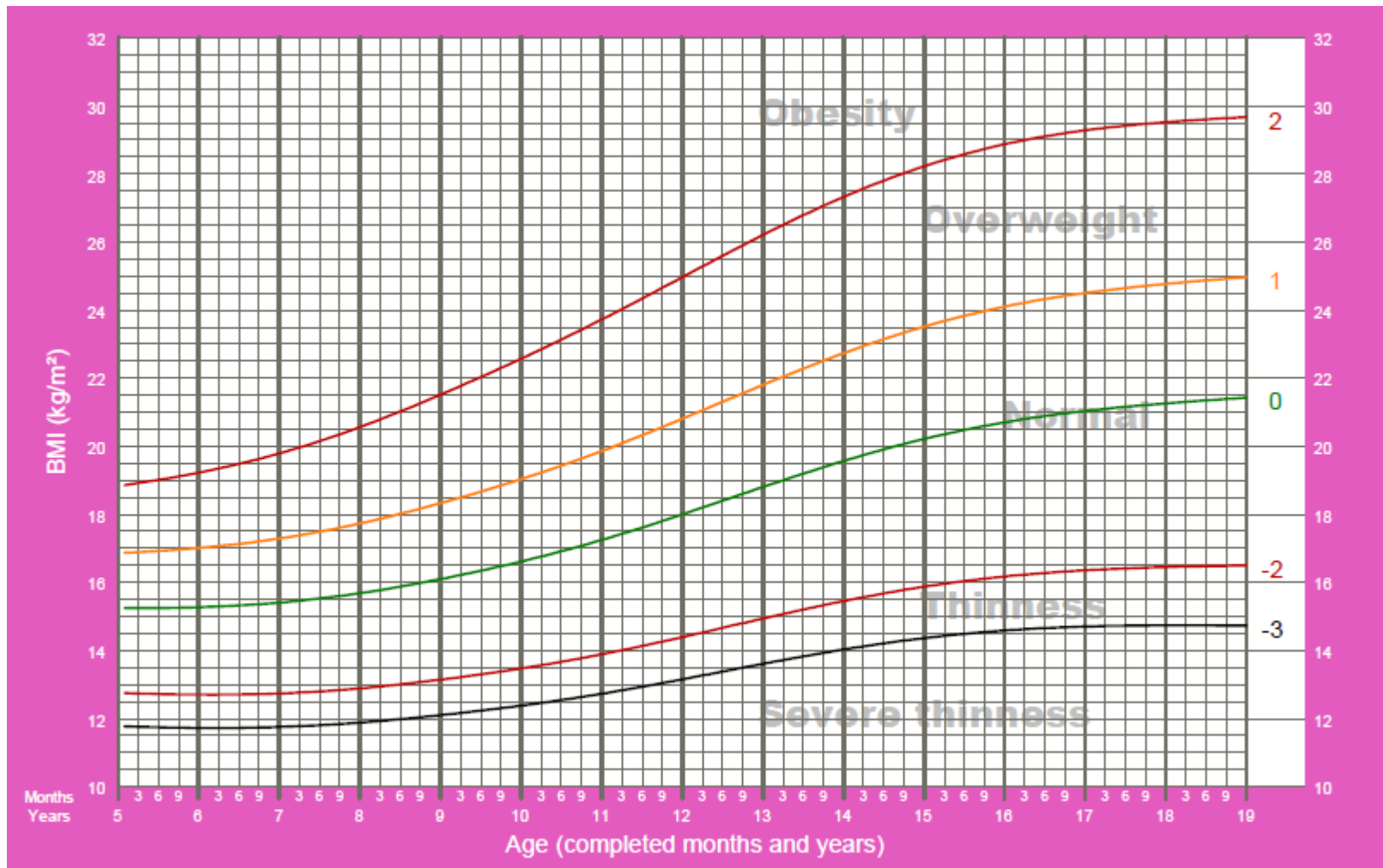

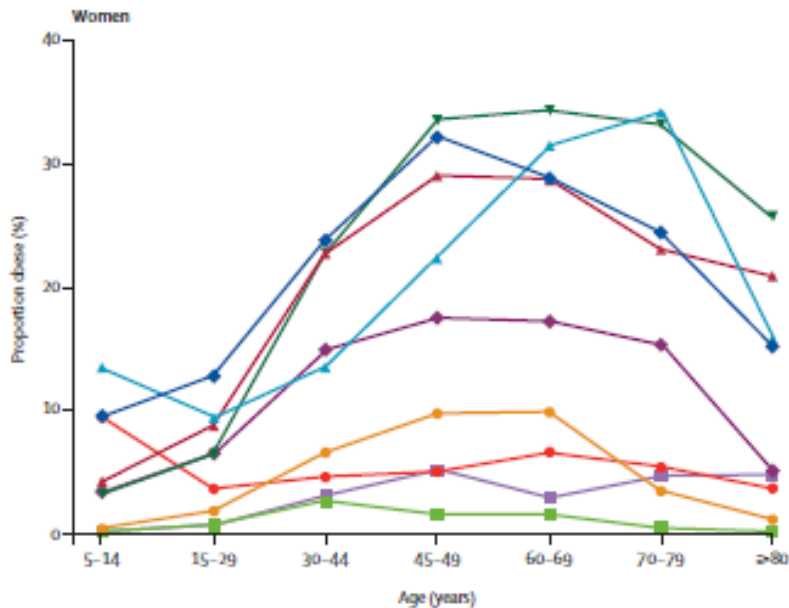
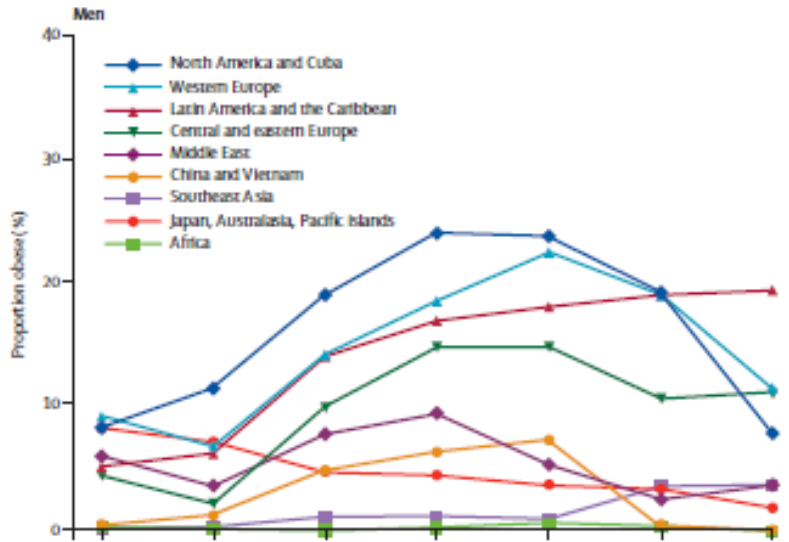
World Health Organization

Dívky

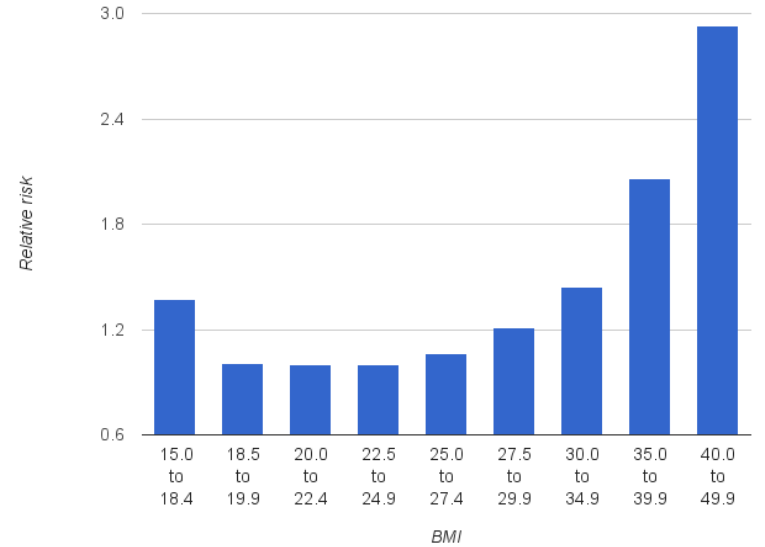
K
L
A
S
I
F
I
K
A
C
E

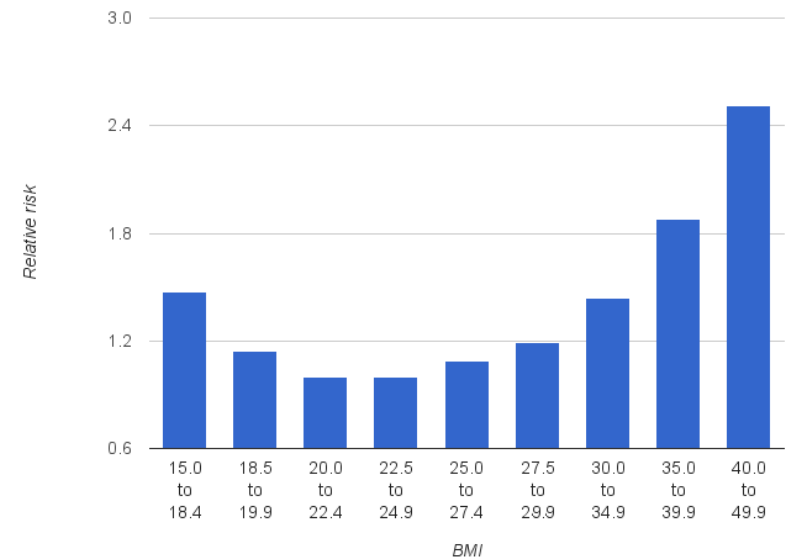
MORTALITA

Relative risk of mortality by BMI in White US men

Relative risk of mortality by BMI in White US women

MORBIDITA

Kardiologie – ischemická choroba srdeční (angina pectoris, IM), kongestivní srdeční selhání, hypertenze, abnormální hodnoty cholesterolu, hluboká žilní trombóza, plicní embolizace

Endokrinologie a reprodukční medicína – diabetes mellitus, polycystický ovariální syndrom, neplodnost, těhotenské komplikace, postižení plodu

Neurologie – mozková příhoda, syndrom karpálního syndromu, demence, migrény

Psychiatrie – deprese u žen, sociální stigmatizace

Revmatologie a ortopedie – dna, osteoartróza, bolesti zad

MORBIDITA

Dermatologie – hirsutismus, intertrigo, celulitida, lymfedém, strie

Gastrointestinální – gastroesofageální reflux, cholelitiáza, steatóza jater

Onkologie – jícn, kolorektum, pankreas, žlučník, endometrium, ledviny, leukémie, melanom

Plicní lékařství – obstrukční spánková apnoe, astma, Pickwickův (hypoventilační) syndrom, zvýšené riziko komplikací během anestézie

Urologie a nefrologie – erektilní dysfunkce, močová inkontinence, chronické renální selhání, hypogonadismus

MORBIDITA

Metabolic syndrome, syndrome X, Reaven's syndrome, insulin resistance syndrome

- Komorbidita, kdy obezita je často doprovázena DM II typu, hypertenzí, zvýšeným celkovým cholesterolem a triglyceridy

Diagnóza - přítomnost 3 z následujících 5 faktorů:

- Abdominální obezita (*obvod pasu ≥ 94 cm pro muže, ≥ 80 pro ženy*)
- Zvýšené hladiny triglyceridů (*≥ 150 mg/dL ... 1.7 mmol/L*)
- Snížení HDL (*< 40 mg/dl ... 1 mmol/l pro muže, < 50 mg/dl ... 1,3 mmol/l pro ženy*)
- Zvýšený tlak krve (*STK ≥ 130 mmHg a/nebo DTK ≥ 85*)
- Zvýšené hladiny glukózy na lačno (DM II. typu) (*≥ 100 mg/dL ... 7mmol/l*)

PROSTŘEDÍ vs. GENETIKA

**Viděli jste někdy dlouho
hladovějícího člověka,
který by byl **obézní**?**

World Health Organization

Hlavní příčinou **nadváhy** a **obezity** je energetická **NEVYROVNANOST** mezi **příjmem** a **výdejem** kalorií.

Všeobecně můžeme pozorovat:

- ↑ příjem vysoceenergetických potravin s vysokým obsahem tuků
- ↑ míra fyzické inaktivity, která je zapříčiněna nárůstem počtu typů sedavých zaměstnání, změna charakteru cestování a zvýšená míra urbanizace.

C
O
Z
P
Ů
S
O
B
U
J
E

O
B
E
Z
I
T
U
?

Vliv PROSTŘEDÍ

Další faktory:

- **nedostatečný spánek** (u dospělých z 9h → 7h)

(↓leptin a TSH+↑ ghrelin → hyperfagie)

- **znečištění životního prostředí – endokrinní disruptanty**

(narušitelé endokrinních regulací)

Ovlivnění vlivu pohlavních hormonů na ukládání tuků - antagonisté

- **prodloužení doby pobytu v termoneutrálním prostředí**

Mimo TNZ je vyšší energetický výdej (zvýšení průměrné hodnoty tepla v domácnostech za posledních 30 let o 5 °C)

- **pokles kouření** (dle statistiky v USA)

Nikotin má termogenní a anorektický efekt, který je dále podpořen kofeinem

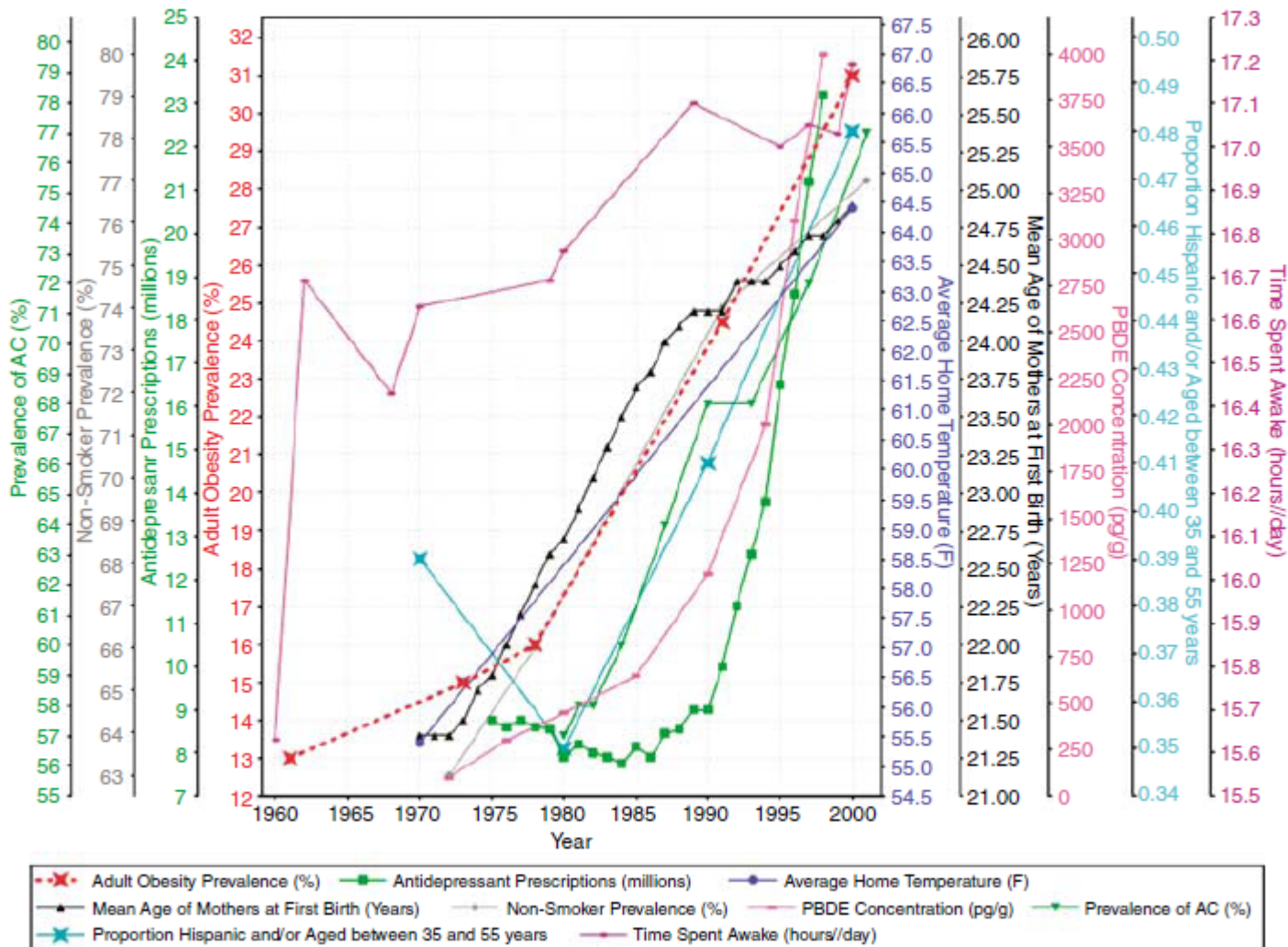
- **farmaceutická iatrogenese** (antipsychotika, antihypertenziva – 2 kg, antikonceptiva 2,5 kg/rok, antihistaminika, antidiabetika, steroidní hormony)

Vliv PROSTŘEDÍ

Další faktory:

- **změna složení populace** (ovlivnění statistik změnou zastoupení národností/věku s větší prevalencí obezity)
- **věk matky během gravidity** (*vzrůstající věk matek*)
ovlivnění metabolismu hnědé tukové tkáně
- **inrauterinní a intergenerační efekty**
Překrmování těhotných myšek a fenek mělo za následek zvýšení hmotnosti po následující 3 generace
- **větší BMI je spojeno s větší reprodukční zdatností** (štíhlost může zhoršovat fertilitu; obézní žena → sociální selhání → více času na děti)
- **asortativní párování** (*zvýšená koncentrace rizikových faktorů obezity – zvýšení počtu obézních lidí zvýšením populační variance hmotnosti*)

Vliv PROSTŘEDÍ

Keith SW (2006) *Int J Obes (Lond)* 30 (11): 1585–94.

C
O
N
S
U
M
E
R
B
E
H
A
V
I
O
R
?

Vliv PROSTŘEDÍ - NAURU

V roce 2007 Forbes publikoval seznam nejtlustších národů
– na prvních místech vévodili obyvatelé pacifických ostrůvků
nadváha u **94,5%**, **obezita** u **71,7%**, **cukrovka** u **31%** obyvatel Nauru

Dříve – rybolov, sběr ovoce, kokosových ořechů a kořenové zeleniny

Co se stalo? – obrovský příliv peněz z těžby fosfátů (půdu nelze obdělávat)
– nebyla potřeba pracovat + import „západních“ potravin

Následek – alarmující obezita a zdravotní komplikace

A ? – vláda nyní honí obyvatele kolem letiště – 4,8 km

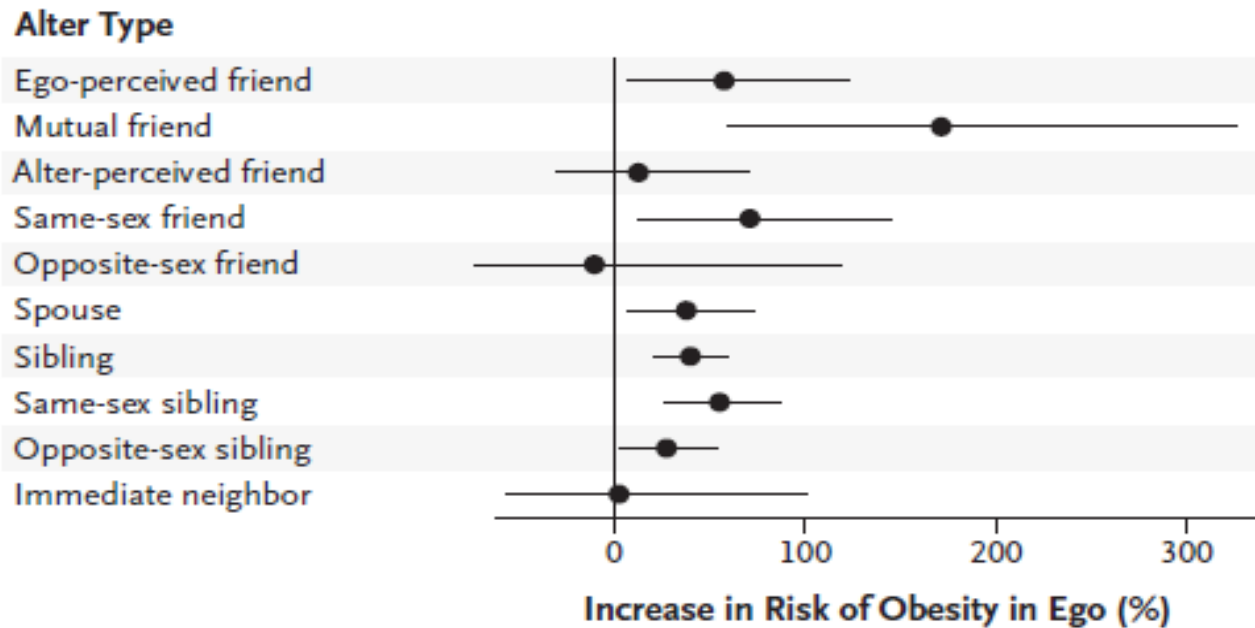
Vliv PROSTŘEDÍ

Je Věstonická venuše ideálem ženskosti nebo se jedná o skutečně obézní pravěkou ženu?

V dějinách byla spjata obezita se synonymy pro zdraví, krásu a společenské postavení

I v současné době tento názor přetrvává v některých rozvojových zemích

Vliv PROSTŘEDÍ

Zvýšené riziko obezity (analýza Framinghamské studie):

57% - pokud se **blízký přítel** stal obézním

40% - pokud se **sourozenec** stal obézním

37% - pokud se jeden z manželů stal obézním

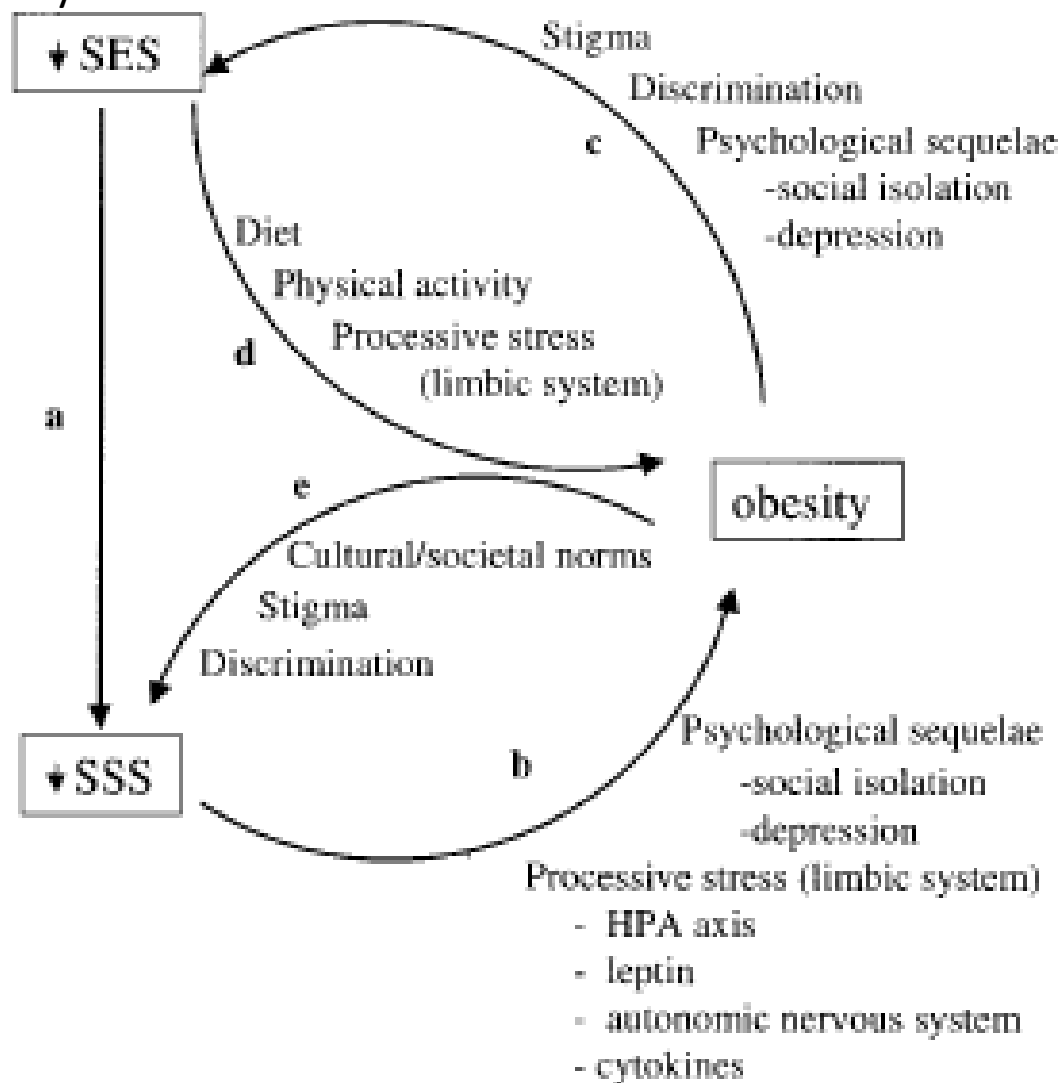
Bez vlivu – pokud se **blízký soused** stal obézním

Osoby se stejným pohlavím mají větší vliv

Vliv PROSTŘEDÍ

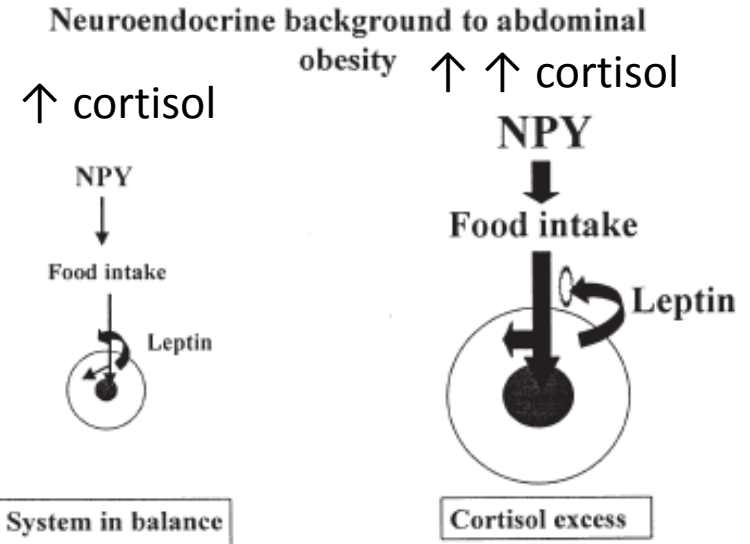
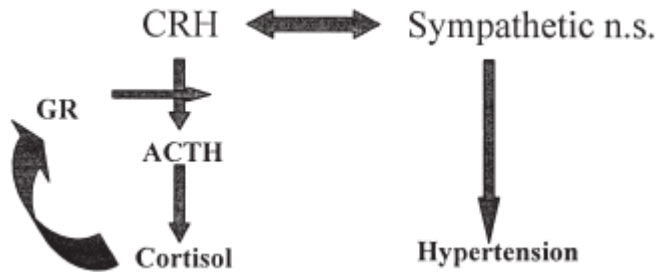
S
O
C
I
Á
L
N
Í
F
A
K
T
O
R
Y

Socio-ekonomický status

Vliv PROSTŘEDÍ

S
T
R
E
S

Cortisol effects on visceral fat

Binding to glucocorticoid receptors

(High density of receptors)

Lipoprotein lipase activated → Triglycerides accumulated

(Gene transcription & enzyme stabilisation)

Lipid mobilisation inhibited → Triglycerides retained

(Insulin required)

Testosterone and growth hormone effects on visceral fat

High density of androgen receptors

Testosterone increases androgen receptor density

Lipoprotein lipase inhibited

Lipid mobilisation stimulated

Triglyceride accumulation and retention diminished

Vliv PROSTŘEDÍ

A

Patogeny: Adenovirus-36, virus chřipky

Mikrobiom - fermentace vlákniny; extrakce živin, syntéza některých vitamínů;

Prevence proti kolonizaci patogeny, podpora zrání střevního epitelu a imunního systému, uvolňování metabolitů do tkání; modulace uvolnění gastrointestinálních hormonů

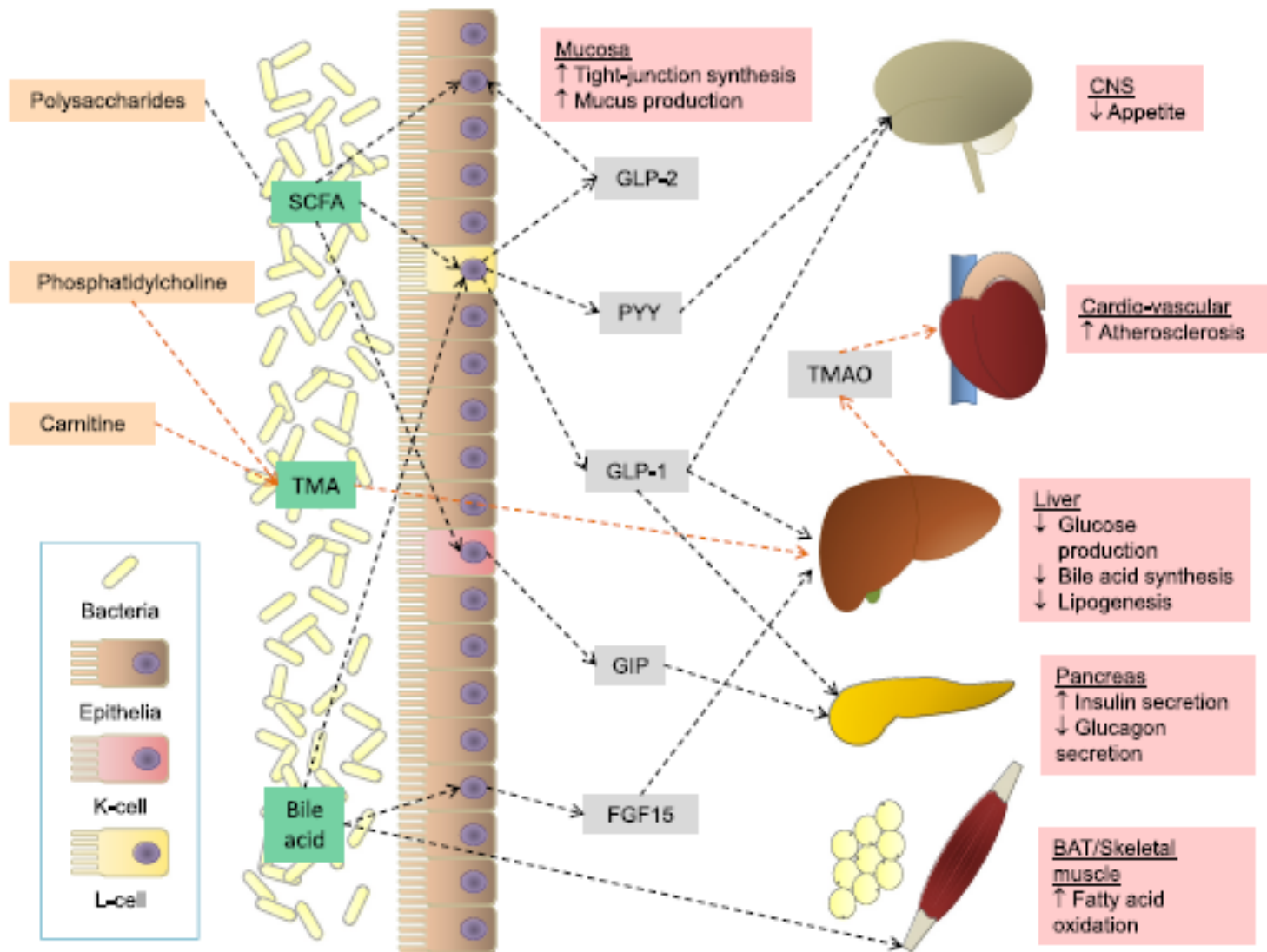
Experiment

- myš osídlená mikroflorou od obézního člověka přibrala na váze
- atherosklerotické plaky osídleny některými druhy střevní mikroflóry
- rozdílné zastoupení bakterií mezi obézními a štíhlými osobami
- Probiotika – redukce energetického příjmu a hmotnosti
  - zvýšené uvolňování anorexigenních hormonů GLP-1, GLP-2 a PYY

M
I
N
F
R
E
K
F
C
E
Ó
R
A

Vliv PROSTŘEDÍ

A
M
I
N
F
R
O
F
L
Ó
R
A

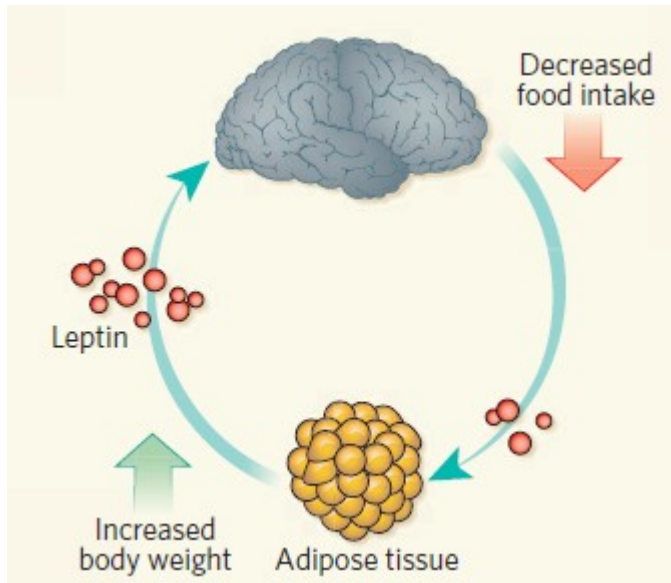

GENETIKA vs. PROSTŘEDÍ

**A že by Venuše přece jen
mohla být **obézní**?**

GENETIKA vs. PROSTŘEDÍ

R
E
P
G
Ř
U
Í
L
J
A
M
C
U
E

Mutace v genech pro dlouhodobou regulaci

Ob gen (leptin) nebo jeho receptor
POMC/receptor MC4

Neznámý gen FTO

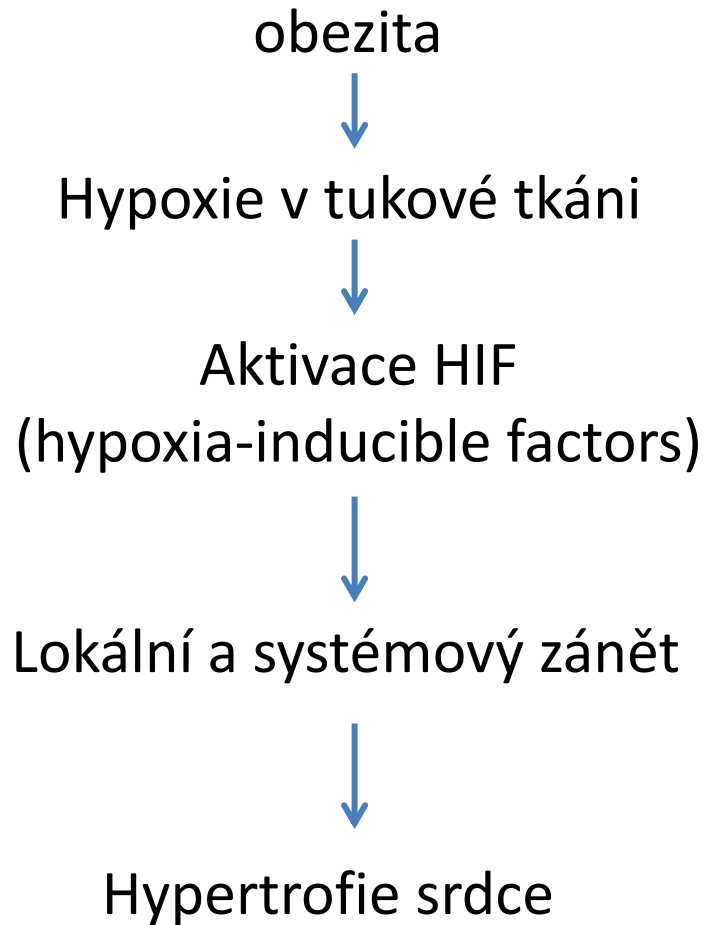
Mutace v genech pro krátkodobou regulaci

Ghrelin, GLP-1, peptide YY, cholecystinin, bombesin a amylin

MECHANISMY

H
Y
P
E
S
R
R
T
D
R
C
O
E
F
I
E

Použitá literatura:

- Alberti, K. G. M. M.; et al. Harmonizing the Metabolic Syndrome A Joint Interim Statement of the International Diabetes Federation Task Force on Epidemiology and Prevention; National Heart, Lung, and Blood Institute; American Heart Association; World Heart Federation; International Atherosclerosis Society; and International Association for the Study of Obesity CIRCULATION Volume: 120 Issue: 16 Pages: 1640-1645 Published: OCT 20 2009
- Bonomini, F. et al. Metabolic syndrome, aging and involvement of oxidative stress. Aging Dis. 2015 Mar 10;6(2):109-20.
- Friedman JM. Obesity: Causes and control of excess body fat. Nature. 2009 May 21;459(7245):340-2. doi: 10.1038/459340a.
- Amy Berrington de Gonzalez et al. Body-Mass Index and Mortality among 1.46 Million White Adults. N Engl J Med 2010;363:2211-9.
- Goodman, E et al. Impact of Objective and Subjective Social Status on Obesity in a Biracial Cohort of Adolescents.
- Goodman ,E. et al.
- Impact of objective and subjective social status on obesity in a biracial cohort of adolescents. Obes Res. 2003 Aug;11(8):1018-26.
- Hansen, TH. et al.
- The gut microbiome in cardio-metabolic health. Genome Med. 2015 Mar 31;7(1):33
- Christakis, NA. et al. The Spread of Obesity in a Large Social Network over 32 Years. N Engl J Med 2007;357:370-9.
- Keith, SW et al. Putative contributors to the secular increase in obesity: exploring the roads less traveled. International Journal of Obesity (2006) 30, 1585–1594.
- Lin Q, Yun Z. The Hypoxia-Inducible Factor Pathway in Adipocytes: The Role of HIF-2 in Adipose Inflammation and Hypertrophic Cardiomyopathy. Front Endocrinol (Lausanne). 2015 Mar 23;6:39
- Ahrens, W . Et al. Metabolic syndrome in young children: definitions and results of the IDEFICS study. International Journal of Obesity (2014) 38, S4–S14
- Paneni, F. Role of oxidative stress in endothelial insulin resistance. World J Diabetes 2015 March 15; 6(2): 326-332